

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. Refutantur quædam illius obiectiones & effugia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

vi decreti diuini conditionati, ad concurrendum ad hunc aut illum actum, puta ad amorem vel odium, prout ipsa voluerit. Neque ex hoc sequitur voluntatem illam semper manere suspensam, & nunquam purificari & impleri conditionem, vt male obijcit aduersarius. Purificatur enim & impletur, quando voluntas creata se determinat ad hunc aut illum actum. Cūque decretum illud diuinum conditionatum habeat idem obiectum, siue cognitio impletur siue non, nempe concurrendi cum voluntate creata ad talem actum, si velit illum elicere; vel ad alium; si velit ad alium se determinare: non est quod propter diuersitatem obiectorum concipiamus Deum habere duo decreta ratione distincta: Vnum conditionatum, ante praesumptionem determinationis voluntatis creatae; & alterum absolutum, posita praesumptione.

SECTIO VII.

Resolvantur eiusdem Authoris obiectiones,
per effugium.

Reliqua quae eodem Author addit in fine eiusdem capituli duodecimi, manent ex dictis soluta. Capite vero decimo tertio impugnat id quod breuiter supra respondi- mus & fusius exponunt Lessus & Suar. ab Authore illo relati: videlicet hoc ipso quod voluntas diuina decreuit vt creata voluntas habeat concursus omnes paratos in actu primo ad singulas operationes, vt si ipsa hoc momento se ad hanc operationem determi- net, habeat hunc concursum: si ad illam, istum: si ad aliam, alium: & sic de ceteris: eo ipso, inquam, potentiam Dei ex vi huius decreti conditionati manere applica- tam & determinatam, veluti causam natu- ralem, ad quocumque illorum concursuum dan- dum quem quavis operatio requirit, si causa creata ad illum se determinauerit: atque ita causam creatam liberam habere in sua po- testate quamlibet illarum operationum, & quamlibet illorum concursuum, qui singulis operationibus est decretus ex hypothesi: si- cut habitus ita conueniens est voluntati, vt influens eius & concursus sit in potestate vo- luntatis. Deus enim eodem modo se accom- modat & coniungit voluntati creatae vt il- lus decreti conditionati. Ex quo sequitur non oportere vt causa creata prius aliquid agat, quo Deum excitet ad concurrendum: quia ipsam satis determinatus est. Vt aliis exemplis declarari potest. Hoc enim ipso quod potentia intellectiua producit intelle- ctionem, simul huiusmodi concurret species in- telligibilis: tamen intellectus nihil circa illam speciem agit. Hoc ipso quod voluntas cum habitu charitatis producit actum su- pernaturalem dilectionis; vel intellectus cum habitu fidei, actum fidei: eo ipso simul

influent habitus supernaturales charitatis & fidei. Simili modo cogitandum est quoniam potentiam veluti habitum quandam omni- bus rebus intimè insidentem & connexam, simul in omni operatione, creatorum coo- perari. Et sicut causa vniuersalis, v.g. sol, à causa particulari determinatur ad produ- cendum lilium, potius quam rosam, absque eo quod causa particularis aliquid prauium operetur in sole, quo ipsum determinet vel excite ad concurrendum ad lilium, potius quam ad rosam: ita nec causa secunda pro- ducit aliquid prauium, quo Deum excitet aut determinet ad concurrendum potius tali concursu, quam alio. Et sicut vnus ho- mo potest alteri offerre auxilium suum in- differenter ad quocumque opus voluerit, quo posito, manet generali quodam modo expositus ad iuuandum alterum: ita Deus ex vi decreti illius conditionati manet generali quodam modo expositus, & paratus ad praes- tandum nobis concursuum illum quem nos- tra operatio requirit. Et sicut dum quis alteri rem aliquam sub conditione donat, eo ipso quod impletur conditio, res sit alte- rius: non modo absque nouo actu volunta- tis donantis, sed etiam absque eo quod do- nans conditionis impletionem aduertat: ita concursus Dei determinatur à voluntate creata, absque eo quod ad id requiratur aliud decretum absolutum, aut alia cog- nitio vel praesentia Dei, praeter scientiam mediam, qua nouit voluntatem esse tali- ter operaturam si ipse velit cum illa con- currere.

Contra hoc, inquam, obijcit primo, pre- ter voluntatem disunctiuam concurrendi sic aut aliter, requiri cognitionem qua Deus dirigatur ad discernendum absolute con- currere vno modo potius, quam opposito. Secundo, sicut potentia nostra progressiua non esset sufficienter applicata à volunta- te nostra ad ambulandum, per volitionem indifferentem & disunctiuam ambulandi ad dextram vel ad sinistram: sed oportet eam, priusquam ambulet, applicari per vo- luntatem determinatam deambulandi ad dextram: ita Dei potentiam non posse suffi- cienter applicari per voluntatem Dei dis- iunctiuam, sed oportere omnino ponere volun- tatem absolutam & determinatam concurre- ndi aliquo certo & determinato concursu. Tertio, diuinam omnipotentiam, prout ra- tione distinguitur à voluntate Dei, non esse formaliter liberam, sed debere applicari ad operandum per decretum & scientiam Dei practicam. Non potest autem applicari pro- ximè per voluntatem disunctiuam ad ope- randum aliquem actum singularem & de- terminatum: quia voluntas illa nihil aliud imperat aut decernit, nisi disunctiuè amo- rem vel odium: & nunquam determinatè amorem, nec determinatè odium.

Ad primum, Respondeo requiri quidem scientiam mediam, quae Deus nouit quomo- do voluntas sit operatura in talibus circum-

Per decre-
tum condi-
tionatum
potentia
Dei est
liberata
liberè
concurrere
ad
creatura
libera,
prout
ipsa volat.

Prima ob-
iectio

73.
Dicitur

stantis, si concursus Dei paratum habeat: idque Lessum & Suarem non negare, sed pluribus locis expressè docere: & hanc scientiam dirigere Deum, tum ad prudenter discernendum ab aeterno, num expediat formare decretum conditionatum de concursu praestando, deque sua omnipotentia per modum habitus adiungenda voluntati creatae: tum ad exhibendum concursum eo instanti quo praevidet voluntatem esse operaturam, si velit ipse concurrere. Sed non, ut infir iste Author, ad discernendum absolute concurrere vno modo potius, quam opposito. Quod decretum inutile foret & superfluum: cum non possit non concurrere, vi decreti conditionati, posita conditione.

74. Ad secundum, nego paritatem. Nam voluntas illa distinctiva circa deambulationem, non apponit conditionem de futuro, qua determinetur: & quamvis apponeret, non est sufficiens ut moveat physice potentiam ad ambulandum, quando postea ambulat: sed eget alio actu efficaci voluntatis, ut in nobis experimur. At voluntas Dei, de qua disputamus, apponit conditionem, quae cum impletur, Deus determinat, exhibet concursum ad actum, ad quem voluntas se determinat: & non eget nouo actu voluntatis suae, qui incipias esse & efficaciter mouere potentiam: eo tempore quo potentia concurret cum creatura: sicut enim voluntas absoluta creandi mundum, quam Deus habuit ab aeterno, non eguit nouo actu voluntatis mouente efficaciter potentiam creandi, eo tempore quo creauit: sed vi aeterni illius decreti omnipotentia operata est eo instanti, quo Deus ab aeterno decreuerat operari: Sic decretum conditionatum de concurrente tali modo, postulat tantum ut ponatur conditio, & non eget nouo actu efficaci, quo tunc potentia applicetur ad concurrendum. Fuit enim ab aeterno sufficienter applicata ad tunc operandum tali modo, si poneretur talis conditio.

75. Ad tertium, Respondeo potentiam applicari proximè & sufficienter ad illum actum per scientiam mediam, & decretum voluntatis conditionatum, modo purificetur conditio praesens. Ad probationem eidem argumento subiunctam, dico voluntatem diuinam imperare aut decernere determinate concursum ad amorem, & vel determinate ad odium, non absolute, ut Author iste intendit & non probat: sed conditionate: ad amorem, si voluntas ad illum se determinet: ad odium, si voluntas ad illum se determinet. Quae conditio quando ponitur, Deus vi decreti conditionati de concurrente ad amorem si voluntas creata amare velit, habet potentiam exequentem applicatam & determinatam ad taliter concurrendum. Quare non debet applicari per aliam voluntatem absolutam & determinatam, ut Author iste probandum susceperat, & non satis efficaciter probat.

76. Secundò, idem auctor conatur eludere

vim exemplorum, quae in doctrina, quam impugnatur, declarationem & confirmationem adduximus num. 71. Et primum quidem exemplum, de potentia Dei comparata cum habitu quo voluntas vultur quando vult, ait esse longè dissimile, & deficere in duobus. Primò, quia quaestio nobis est de actu, qui oriatur à duabus causis efficientibus liberis. At habitus non est causa libera. Secundò, quia si loquamur de concursu in actu primo, id est, de potentia parata ad concurrendum, Dei potentia non est aliquid inherens voluntati nostrae, neque potest ab illa physice determinari & trahi ad operandum, sicut habitus: sed solum potest subordinari voluntati creatae moraliter, quatenus potest Deus aliquid in ea intueri, quo inducatur ad aliquid operandum. Itaque necesse est ut voluntas operetur aliquid, quod Deus praevideat, & quo inducatur ad hoc potius, quam ad oppositum. Si quidem impossibile est ut persona aliqua prudenter & per rationem agens, ac non temere, contemniatur subordinari moraliter alteri, seu, quod idem est, accommodare se alteri propter aliquod motuum & rationem: quin prius intelligatur cognoscere motuum illud & rationem. Quia non est aliud moveri propter aliquam rationem, aut operari ex aliquo motivo, quam induci exognitione & acceptatione talis rationis & motui. Caetera quae addit de concursu Dei in actu secundo comparato cum habitu, sunt extra rem, & contra intentionem ventum exemplo allato.

77. Respondeo primò, hoc exemplum disiectè affari ad ostendendum posse duas causas concurrere simul ad eundem effectum, absque eo quod vna prius agat aliquid, quo alteram moveat ad concurrendum, siue illam intrinsecè efficiendo, siue aliter. Hoc autem videnter probatur exemplo allato de habitibus, & speciebus in premissis, cum intellectu & voluntate concurrentibus. Secundò, ad hoc esse impertinens quod habitus non sit causa libera. Nam etiam Dei potentia concurrens, formaliter sumpta & praesens, non est causa libera, ut idem Author agnouit paulò ante. Et quantumvis esset, si sciret Deum scire & posse illam applicare, voluntati quasi habitualiter, & habere paratam ad concurrendum in modum habitus, quo vultur, si volumus. Tertio, esse quoque impertinens quod habitus inhereret voluntati creatae, & potentia Dei non inhereret: quodque ille physice subordinetur voluntati, ista non possit subordinari nisi moraliter. Perinde enim est, summodò sic illi subordinetur, ut non minus illa utatur quando vult, absque prauidicio suae libertatis, atque vultur habitibus sibi inherens & naturaliter subiectis. Quarto, ut Deus per decretum conditionatum moraliter subordinet voluntati creatae suam potentiam ad concurrendum, non esse opus ut aliquid prius ab ea factum intueatur, quo inducatur

Primum
effugium
refutatur

ad concurrendum: sed sufficere quod per scientiam mediam cognoscat voluntatem creatam esse operaturam hoc instanti & hoc modo, si ipse non grauetur concursum suum illi prestare. Hoc enim sufficit, ut Deus formet hoc decretum: volo concurrere tali tempore, & in talibus circumstantiis, cum tali voluntate ad actum amoris, & ad hunc numero actum, si voler ipsa se eo tempore & in illis circumstantiis determinare ad amandum, sicut prævidetur esse voluntatem. Posito autem hoc decreto, ac vi illius iuncti cum præscientia, non potest Deus non concurrere cum voluntate creatæ, quando se ipsa determinabit ad amandum.

78.

Secundum
effugium.

Ad secundum exemplum de sole concurrente cum lilio, respondet illud deficere in trilis. Primo, in eo quod sol & lilius non coniunguntur ad eandem numero actionem. Secundo, in eo quod sol non est expositus ad agendum modo quodam indifferente, ita ut sit quasi suspensus & expectans influxum lili: sed antequam lilius quidquam influat, si agit quantum potest. Tertio, actiones lili & solis sunt necessariae. Nos autem quarimus modum, quo Deus concurrat nobiscum ipsa, ut non præiudicet nostræ libertati.

Ad quartum dico, Primum quod ait, solem & lilius non coniungi ad eandem numero actionem, non esse verum in ipsius sententia, & aliorum omnium, qui cum ipso putant actionem distingui ab agente, & quando plura agentia concurrunt simul ad eundem effectum, concurrere per eandem numero actionem, & quidem talem, ut indivisibiliter ab omnibus illis pendeat essentialiter: & qualibet causarum variata, varietur ipsa: sitque prorsus impossibile ab alio quam ab his numero causis pendere. Quod iste Author pluribus locis suæ disputationis affirmat, ut p. 4. cap. 10. n. 34. §. *Deinde videtur*. In sententia vero opposita, quam cum D. Thoma & multis aliis sequimur, affirmare actionem esse ipsam virtutem agentis, quæ per se immediate agit, & ponit effectum, verum est solem & lilius non coniungi ad eandem numero actionem, sed ad eundem effectum, quando simul producunt dispositiones ad formam lili prærequisitas: At neque etiam voluntas creatæ & Dei potentia coniunguntur ad eandem actionem sed actionibus diversis concurrunt ad eundem actum seu effectum, & indivisibiliter & totaliter ab utraque pendentem. Ad alia duo quæ addit, solem non esse suspensum, & actiones solis & lili esse necessarias, dico ut supra, id nihil referre, dummodo Deus, qui est causa libera, potestque suam potentiam suspendere & applicare, ut vult, sic eam applicet habitualiter voluntati creatæ, ut ipsa possit ea vri, absque eo quod prius aliquid agat quo Deum excitet ad concurrendum, sicut lili nihil prius agit, quo solem excitet ad influendum in eundem effectum.

79.

Ad tertium exemplum respondet: ut quo

homines, Ex. gr. Petrus & Paulus ad eandem actionem concurrant, non casu & fortuito, sed ex proposito & ex certa scientia, ita ut actio sit utriusque libera: vel Petrus à Paulo debet determinari, & quasi trahi vel impelli ad actionem: vel debet ipse aliquid per se ipsum posse, quo significet Paulo se pro tali vel tali actione auxilio illius indigere. Ergo si impossibile esset Petrum quidquam per se sine Paulo efficere, Paulus nihil posset cognoscere ut futurum ex determinatione Petri, prius ratione quam statuisset illum sic vel sic adiuuare.

Ad quod dico, si Petrus posset infallibiliter per scientiam mediam Paulum esse operaturum tali instanti, si eodem instanti velit ipsum iuvare: sufficeret illa præscientia ut Petrus ad eundem effectum, concurreret, non casu & fortuito, sed ex proposito, & ex certa scientia, ita ut actio esset utriusque libera. Sufficeret enim illa præscientia ut Petrus determinaret, vel dirigeret, ad agendum eodem instanti quo Paulus ageret. Neque impediret quod minus libere vellet agere: sed illius voluntati libera sese accommodaret, cooperando illi si operari vult. Quare non esset necesse Paulum aliquid prius agere sine concursu Petri, & per hoc mouere Petrum ad concurrendum, illi significando se pro tali vel tali actione indigere illius concursu. Deus autem præscit certissime & infallibiliter quicquid creatura qualibet operatura sit in quibuscuque circumstantiis, si in illis ponatur, & ipse velit non negare concursum necessarium. Quare non eget aliquo alio quod creatura sola vi sua præagat, quoniam Deo significet se pro tali vel tali actione concurrere illius indigere.

Ad ultimum exemplum respondet, non esse verum si donatio conditionata transeat in absolutam impleta conditione; adeo ut non sit opus eam sub forma absoluta repetere. Quia iam posita sunt omnia, quæ requirerentur ex parte donantis, ut donatio esset absoluta: & effectus illius donationis suspendebatur tantum, donec impleta esset conditio, quam supponimus impletam esse. At in nostro casu impossibile est impleri conditionem: quia conditio erat ista: si Deus prænosceret per scientiam mediam voluntatem creatam postulantiem hunc concursum potius, quam alium, seu quod idem est, determinantem se ad unam contradictionis partem, & non ad aliam. Atqui iuxta sententiam Aduersariorum impossibile est ut voluntas creatæ possit se sola inclinare actionem suam & determinare se ad unum, aut aliquid efficere quo excitet Deum ad dandum sibi hunc aut illum concursum, & consequenter Deus non potest quidquam in illa prænoscere quo exciteretur ad concurrendum. Ergo voluntas illa conditionata nunquam habebit effectum, sed effectus, qui est concursus Dei, semper manebit suspensus per defectum conditionis, quæ nunquam implebitur.

Ad quæ

81. Ad quæ dico iam Authorem istum fa-
 cteri voluntatem suspensam, conditionatam,
 differentem, & disjunctivam, (qualis est
 ista, donandi si ponatur conditio, & non
 donandi si non ponatur.) sufficere proxime
 ad effectum certum & determinatum,
 dummodo ponatur conditio, per quam
 determinatur ad vnum: quod antea idem
 male negauerat, vt vidimus num. 9.
 Itaque iam fatetur decretum illud condi-
 tionatum, Quod nos asserimus, sufficere
 posse ad exhibendum concursum, dum-
 modo possit impleri conditio, quæ suspen-
 ditur. Sed male probat non posse im-
 pleri ex eo quod iuxta nostram sententiam,
 impossibile sit voluntatem creatam se sola
 inchoare actionem suam, & determina-
 re se ad vnum, aut aliquid efficere, quo
 Deum exciter ad dandum sibi hunc aut
 illum concursum. Nam conditio appo-
 sita decreto diuino non est ista: Si volun-
 tas creatæ se sola inchoet actionem suam,
 aut sola se determinet ad vnum, aut
 aliquid efficiat sine Dei concursu. Sed
 est ista duntaxat: Volo concurrere cum
 voluntate creatæ ad actum amoris V. g.
 tali tempore & in talibus circumstantiis,
 si ipsa tunc velit amare (modo ipsi non
 desim) liberetque se ad amandum deter-
 minet. Quæ conditio impletur, quando
 voluntas creatæ vult amare. Impletur in-
 quam, non antequam ad concursum
 Dei: sed concomitenter. Sicut ista, vo-
 luntas amabit si velit: iuxta ea quæ dixi-
 mus num. 43. Neque vllum est inconueni-
 ens in eo quod sit mutua connexio inter
 Deum & creatam voluntatem, quod con-
 cursum: nimirum quia Deus non concur-
 ret, nisi voluntas operetur: & voluntas
 non operabitur nisi Deus concurrat, neque
 potest aliter operari. Nam inde potius
 fit, vt vtriusque operatio debeat esse simulta-
 nea & concomitans.

SECTIO VIII.

*Refelluntur eiusdem argumenta, sumpta ab
 auctoritate, contra nostram
 sententiam.*

81. Contra nostram & communem senten-
 tiam de concursu immediato Dei multa
 opponit idem Author primis quindecim
 capitibus quartæ partis suæ disputationis, par-
 tim ab auctoritate, partim ex ratione de-
 sumpta: quorum præcipua nobis refellen-
 da sunt.
 Ac primùm capite 2. adducit quædam
 testimonia Patrum, præcipue D. Au-
 gustini, affirmantium actum peccaminosum
 non esse à Deo. Sed intelligendi sunt non
 esse à Deo præmouente, aut per se primò
 intendente vt fiant: eodem sensu quo as-

serunt actum illum esse à Diabolo: aut
 etiam Deum non esse peculiariter illius au-
 thorem, vt causam particularem, operan-
 tem se solo, vel concurrentem aliter quam
 ex debito causæ primæ. Ex. gr. quando
 S. Augustin. serm. 13. de verbis Apostoli,
 cap. 11. in fine, sic ait: *Cum adu-
 sine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni di-
 co. Nam ad malè agendum habes sine adiu-
 torio Dei liberam voluntatem:* loquitur de
 adiutorio speciali, seu gratiæ præueniente,
 non necessaria quidem, vt malè operemur,
 secus autem vt bene, saltem vtiliter ad sa-
 lutem, de quo bene loquitur Scriptura,
 & sancti Patres. Et cum ait lib. 5. de
 ciuit. cap. 9. *Mala voluntates ab illo non
 sunt, quoniam contra naturam sunt, quæ ab
 illo est:* intelligit non esse à Deo inclinante
 ad illas. Quia sunt potius contra eius in-
 clinationem, & contra inclinationem natu-
 ræ ab ipso conditæ.

Hieronym. verò in cap. 45. Isaia ex-
 plicans illud, *Ego Dominus, & non est al-
 ter, formans lucem; & creans tenebras; fa-
 ciens pacem, & creans malum;* & dicens
*Confundatur hæresis quæ malorum arbitratur
 conditorem Deum, cum hic malum non con-
 trarium bono, sed pro afflictione ponatur &
 bello:* loquitur contra eos, qui volebant
 Deum esse causam particularem & autho-
 rem peccati, abutentes loco illo Isaia, in
 quo non de malo moralis seu peccato, sed
 de afflictione & bello sermo est, quæ Deus
 interdum in pœnam peccatorum immitit.
 Et in Dialogo primo aduersus Iulianum
 paulò post imò sic aiens: *Constat ergo in
 nos, in bonis operibus, post propriam volunta-
 tem, Dei nos imitti auxilio; in malis, Dia-
 boli: loquitur de auxilio impellente & exci-
 tante, ad bonum vel ad malum.*

Gregorius quoque Nazian. orat. 1. con-
 tra Iulian. cum sit ait: *Deus nullo modo
 causa est mali, quippe natura bonus: vtrum-
 que est eius qui eligit:* Intelligit nullo modo
 esse causam particularem, vel authorem:
 vel nullo modo causam propriam & per se,
 eo sensu quo Trident. hæc eadem asserit lo-
 co inferius explicando. Neque potest ad-
 uersarius vim facere in particula, nullo modo
 vniuersalissimè illam sumendo, quin aperit
 contradicat iis quæ habet eodem cap. 2.
 num. 3. vbi fatetur Deum esse causam actio-
 nis peccati vniuersalem & primam; & actum
 peccati (de quo loquimur) esse à Deo aliquo
 modo, qui sufficiat vt ipse verè dicatur pri-
 mum agens.

Item, quod ait Gregor. Nyssen. vel Nysseni
 in lib. 7. Philosophiæ cap. 1. *Non est
 fas ascribere Deo turpes actiones & iniquas
 verum est.* Quia non est illarum auctori
 neque ad illas concurrat, vt causa particu-
 laris, & modo impurabili: sed ex debito
 causæ primæ, & ex sua prouidentia
 suæ regimide.

Denique quod scribit S. Prosper in res-
 ponsione ad capita Gallorum c. 1. *Voluntas*

Explican-
 tur Patres
 citati con-
 tra concu-
 sum Dei.